MARIESTAD

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Enhet förskolan Hasselbacken

Läsår 2026-2027

Antagen
Mariestad
2026-10-27

Typ av styrdokument:	Plan
Beslutsinstans:	Rektor Förskolan Hasselbacken
Datum för antagande:	2026-10-27
Diarienummer:	
Dokumentet gäller för:	Förskolan Hasselbacken
Giltighetstid:	Läsåret 2026-2027
Tidpunkt för aktualisering:	2026
Dokumentansvarig:	Rektor Linda Andersson

Strategi
Översiktligt dokument som beskriver vägval och långsiktiga mål samt utgör grund för prioritering.

Program
Mellanform av strategi och plan. Uttrycker värdegrund och beskriver önskvärd utveckling samt vilka metoder som ska användas.

- Plan
  Är en instruktion som ger direktiv och beskriver konkreta mål och åtgärder.

Policy
Är kortfattad och uttrycker värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

Riktlinje
Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande genom att ge konkret stöd och ange ramar för handlingsutrymme.

Regel
Anger absoluta normer för medarbetarnas och verksamheternas agerande. Är tydliga och tillåter inte tolkningsutrymme

Rutin eller tillämpningsanvisning
Detaljerad instruktion för hur en viss fråga ska hanteras. Innehåller handfasta råd och praktiska rekommendationer. Behandlar hur-frågor.

Innehållsförteckning

1. Inledning....4
1.1. Syfte....5
1.2. Ansvar....5
2. Uppföljning, utvärdering och analys av föregående års plan....5
2.1. Främjande och förebyggande åtgärder föregående läsår....5
2.2. Kränkningsärenden/diskriminering/trakasserier/sexuella trakasserier....5
2.3. Analys av främjande och förebyggande åtgärder samt kränkningsärende, diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier....6
3. Undersök och analysera risker och hinder i verksamheten för innevarande läsår....8
3.1 Metod/kartläggning....8
3.2 Kränkande behandling....9
3.3 Sexuella trakasserier....9
3.4 Diskrimineringsgrunderna och trakasserier....10
3.5 Planerade åtgärder för läsåret....17
4. Delaktighet och förankring av planen (samverkansskyldighet)....19
4.1 Barns/elevers delaktighet....19
4.2 Medarbetares delaktighet....19
4.3 Vårdnadshavarens möjlighet till delaktighet....19
5. Rutin/åtgärder vid händelse av konflikt, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling....20
5.1 Rutin vid konflikt mellan barn/elever....20
5.2 Rutin när barn/elev kränker/trakasserar/sexuellt trakasserar annan/annat barn/elev....20
5.3 Rutin när personal kränker/diskriminerar/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev....21
5.4 Rutin för hur vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling....22
5.5 När rektor kränker/diskriminera/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev....23
5.6 När verksamheten diskriminerar barn/elev....23
6. Referenser....23
7. Bilagor....24
7.1 Definitioner....24
7.2 Lagstiftning och styrdokument....26
7.3 Anmälningsskyldighet....27

1. Inledning

Som stöd för arbetet mot diskriminering, kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier ska varje förskola/skola utarbeta en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Arbetet med planen inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet. Planen kan ses som en dokumentation av det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet och den ska upprättas årligen för varje verksamhet inom förskolan och skolan.

I planen ska det finnas aktiva åtgärder för de främjande och förebyggande insatserna som bygger på kartläggningar och utvärderingar av tidigare års arbete. Där ska det finnas en beskrivning av vilket arbete som planeras och vilka rutiner som gäller. Planen ska beskriva hur barn/elever, vårdnadshavare och medarbetare medverkar i det främjande och förebyggande arbetet.

Arbetet med de aktiva åtgärderna ska skriftligen dokumenteras. Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att:

1. Undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten
2. Analysera orsaker till upptäckta risker och hinder
3. Vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas
4. Följa upp och utvärdera arbetet enligt 1-3

Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande. Åtgärderna ska tidsplaneras och genomföras så snart som möjligt.

1.1. Syfte

Förskolan Hasselbackens plan grundar sig på bestämmelser i skollagen (2010:800), diskrimineringslagen (2008:567) och förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling. Enligt dessa lagar ska skolan arbeta främjande och förebyggande för barns/elevers lika rättigheter och möjligheter samt mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling. Ett steg i arbetet är att varje år ta fram en ny plan för detta arbete. Planen syftar till att säkerställa barns/elevers trygghet, studiero samt deras rättigheter.

1.2. Ansvar

Rektor Linda Andersson ansvarar för framtagandet av planen på enheten.

2. Uppföljning, utvärdering och analys av föregående års plan.

2.1. Främjande och förebyggande åtgärder föregående läsår

Föregående läsårs åtgärder på förskolan Hasselbacken	Åtgärd uppfylld Ja/Nej
Främjande: Fortsätta med det främjande arbete vi redan gör, se 2.3.	Ja
Ålder: Vårt mål är att barnen ska leka och mötas i aktiviteter och fri lek på gården, känna sig trygga och vill lära känna barn från andra avdelning oavsett ålder eller kön.	Delvis

2.2. Kränkningsärenden/diskriminering/trakasserier/sexuella trakasserier

Enheten hade inga anmälningar förra läsåret.

2.3. Analys av främjande och förebyggande åtgärder samt kränkningsärende, diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier

Främjande arbete:

Vårt övergripande arbete, som främjar alla områden, utgår från att vi ser oss som en helhet och inte fyra isolerade avdelningar. Vi strävar efter att alla barn på förskolan Hasselbacken är allas ansvar och vi arbetar för att skapa goda relationer till alla barn. Som en del i att upprätthålla trygga relationer mellan barn, pedagoger och vårdnadshavare har vi organiserat oss med två st 1-3 årsavdelningar och två st 3-5årsavdelningar. Det innebär färre rotationstillfällen och färre kontakter för både barn, pedagoger och vårdnadshavare. Våra åldersblandade grupper skapar möjlighet till naturliga möten över åldrarna där barnen kan dela med sig och lära av varandras erfarenheter och kunskaper.

Om vi uppmärksammar att något händer med barn från andra avdelningar än sin egen måste vi agera och ta det vidare till berörda pedagoger, så de kan fortsätta arbetet och vara uppmärksamma om liknande situationer uppstår. Vårt främjande arbete innebär även att vi strävar efter att vara förebilder för barnen, upprätthålla ett gott klimat och ett förhållningssätt som visar på hur vi är mot varandra.

Vi strävar efter att synliggöra att olikheter berikar och vi har ett tillåtande och uppmuntrande förhållningssätt som visar barnen att vi tror på deras förmåga. Vi arbetar med integritet, att ett nej/sluta är ett nej/sluta. Vi stöttar barnen och är med och förtydligar gränsen för de andra barnen. Vi hjälper dem att sätta ord på sina känslor.

En annan viktig del i det främjande arbetet är samarbetet med vårdnadshavare. Gott samarbete och goda relationer mellan pedagoger och vårdnadshavare är viktigt för både barn, vårdnadshavare och pedagoger. Grunden för detta läggs i den föräldraaktiva introduktionen.

Organisation är en viktig aspekt i det främjande arbetet. För att kunna vara nära barnen, och på så sätt skapa trygghet och minska risken för att kränkande behandling och diskriminering uppstår, delar vi barnen i mindre grupper. I mindre sammanhang ges barnen större utrymme till samspel och de får större möjlighet att ta plats och uttrycka sig. De får utrymme att studera, prova och träna, för att på så vis stärka tilliten till sin egen förmåga. Uppdelning i mindre grupper ger oss pedagoger större möjlighet att utveckla leken och lärandet samt att få syn på barnens proximala utvecklingszon. Genom att organisera för grupper i olika konstellationer och antal, utifrån en medvetenhet och olika syften, skapar vi även förutsättningar för ett kooperativt lärande.

Det förhållningssätt vi pedagoger har mot varandra och mot barnen speglar av sig på barngruppen. Vi strävar efter att gemensamt visa vad som är ok och inte, vi försöker vara konsekventa och följa upp situationer. Vi arbetar med konkreta material som barnen kan relatera till när det uppstår någon särskild händelse. Vi lyfter och uppmuntrar de positiva handlingarna barnen spontant gör i sin vardag. Att sätta ord på det positiva barnen gör och säger mot varandra/vårt material ska ha större utrymme än påminnelser/tillrättavisningar.

Att få barnen medvetna om värdet av sin egen och andras kroppar, dvs integritet och ”stopp min kropp”, är en del i vårt uppdrag. Vi måste finnas nära och sätta ord på barnens känslor när de själva inte kan eller när de själva inte förstår att situationen inte är ok. Utforskande av sin egen kropp och funderingar över andras, för att upptäcka likheter och olikheter, hör till barnens utveckling så vi behöver samtidigt vara varsamma så vi inte gör ett naturligt utforskande och nyfikenhet till något negativt.

På förskolan Hasselbacken arbetar vi för att barnen inte ska begränsas utifrån samhällets könsnormer, man får vara den man är/känna det man känner oberoende av kön. Vi är närvarande och fångar upp barnens tankar, åsikter och värderingar och ser det som ett tillfälle för reflektion tillsammans med barnen. Har vi barn i grupperna som gillar att klä sig i kläder som inom samhället inte alltid anses vara norm, är vi då extra uppmärksamma för att fånga upp ev. kommentarer från kompisar. Vi skapar miljöer, med material som är tillgängliga för alla barn oavsett kön, där barnen inte begränsas utifrån traditionella könsmönster. Vårt fokus är att skapa miljöer som möjliggör möten och kommunikation mellan barnen. Vi undviker att använda begreppen ”killar” och ”tjejer” för ofta, i stället försöker använda andra benämningar såsom ”kompisar”.

Vi arbetar främjande genom att ta hänsyn till barns olikheter och anpassar utbildningen därefter. Pedagogerna fördjupar sin kunskap gällande de ev. funktionsnedsättningar som finns genom nära samarbete med vårdnadshavare, specialpedagog och/eller andra myndigheter som har kunskap om barnet och funktionsnedsättningen.

Utifrån barnens egna beskrivningar av sina familjer blir det naturligt att prata om att familjer ser olika ut. Vi pedagoger uppmärksammar varandra på att den stereotypa normen inte ska påverka vårt förhållningssätt. Vi har erfarenhet av familjer som tidigare uttryckt en önskan om att inte bli benämnda som tex ”mamma och pappa”, ”mamma och mamma”, utan i andra termer. Den erfarenheten och lärdomen tar vi med oss in i mötet med alla familjer. Vi har även införskaffat böcker som bryter mot den stereotypa normen.

Vi anpassar utbildningen utifrån intressen, behov och förutsättningar, dvs vi delar i konstellationer utifrån olika syften och inte enbart utifrån ålder. Vi tilltalar inte barnen som ”stora P och lilla P” utan vid efternamn eller något annat som vi kommit överens om med barnet. Vi påminner varandra, och det gäller även andra begrepp som används i utbildningen och i mötet med barn, vårdnadshavare och kollegor.

Förebyggande arbete:

Inför läsåret uppmärksammade vi genom observationer av barnens spontana lek på gården att många barn främst sökte sig till kompisar från den egna avdelningen eller den egna åldersgruppen. Samtidigt hade flera nya barn i olika åldrar börjat på Hasselbacken från andra förskolor. Vi såg därför ett behov av att stärka känslan av gemenskap i huset och skapa förutsättningar för att barnen skulle känna tillhörighet till hela Hasselbacken, inte bara till sin egen avdelning eller åldersgrupp.

Målet var att barnen skulle mötas i aktiviteter och fri lek, känna sig trygga tillsammans och utveckla intresse för att lära känna barn från andra avdelningar oavsett ålder eller kön.

För att nå målet har vi under året genomfört gemensamma rörelseaktiviteter såsom OS, rörelsedanser, hinderbanor och rörelsestationer. Genom att barnen regelbundet fått delta i aktiviteter i varierande gruppkonstellationer har de fått möjlighet att lära känna varandra över avdelnings- och åldersgränser.

Vi bedömer att arbetet har bidragit till att stärka känslan av gemenskap på Hasselbacken och skapat fler naturliga möten mellan barn som annars sällan samspelar i den fria leken. Aktiviteterna har varit uppskattade av både barn och pedagoger, vilket har bidragit till ett positivt klimat präglat av rörelseglädje, delaktighet och samarbete.

En positiv effekt har varit att pedagogerna fått ta del av varandras arbetssätt och idéer kring rörelseaktiviteter, då just rörelse var enhetens prioriterade mål under året. Det bidrog till ett kollegialt lärande och stärkte samverkan mellan avdelningarna. Att aktiviteterna kunnat genomföras utan krav på omfattning eller prestation upplever vi också har bidragit till en känsla av prestigelöshet och trygghet.

Sammantaget visar utvärderingen att gemensamma aktiviteter över avdelningsgränserna är ett framgångsrikt arbetssätt för att skapa möten, stärka gemenskapen och främja en inkluderande miljö för alla barn. Vi ser därför ett fortsatt värde i att utveckla detta arbete för att ytterligare stärka känslan av ett "vi" på Hasselbacken.

3. Undersök och analysera risker och hinder i verksamheten för innevarande läsår

3.1 Metod/kartläggning

Genom observationer och diskussioner samt analys från föregående års plan har vi kommit fram till nedanstående risker och hinder i utbildningen.

3.2 Kränkande behandling

Risker och hinder för kränkande behandling	Analys av de orsaker till de risker och hinder för kränkande behandling som upptäcks
Kränkande behandling Möjlig risk för kränkande behandling kan finnas i situationer där barn hamnar i konflikter eller oenigheter med varandra. Risken kan även öka i sammanhang där många barn vistas samtidigt, då det kan bli svårare att uppmärksamma och förebygga kränkande handlingar och kommentarer.	Kränkande behandling kan uppstå i alla sammanhang där människor möts och samspelar. De risker som identifierats kan förekomma i vardagen men ökar om vi pedagoger inte är tillräckligt uppmärksamma, närvarande och lyhörda i barnens samspel och kommunikation. Risken kan även öka om utbildningen inte organiseras så att barnen regelbundet får vistas i mindre sammanhang där varje barn ges möjlighet att bli sett och hört. Vi ser också att det finns tidpunkter under dagen då förutsättningarna för detta kan vara mer utmanande, exempelvis när färre pedagoger är på plats. I dessa situationer behöver vi vara särskilt medvetna om hur utbildningen organiseras för att skapa trygghet, delaktighet och goda relationer mellan barnen. För att minska riskerna behöver vi kontinuerligt arbeta med det främjande och förebyggande arbete som beskrivs ovan. Genom närvarande pedagoger, tydliga förväntningar, goda relationer och ett aktivt arbete med värdegrundsfrågor skapas förutsättningar för en trygg utbildning där kränkande behandling förebyggs och uppmärksammas tidigt.

3.3 Sexuella trakasserier

Risker och hinder för sexuella trakasserier	Analys av de orsaker till de risker och hinder som upptäcks
Sexuella trakasserier	

Vi har inte identifierat några särskilda risker för sexuella trakasserier i utbildningen.	Vi bedömer att risken för sexuella trakasserier är låg. Barnens ålder och mognad på förskolan bedöms vara en bidragande faktor till att vi inte har identifierat några särskilda risker inom detta område. Samtidigt är det viktigt att ha ett medvetet förhållningssätt för att lägga en grund för respekt, integritet och förståelse för egna och andras gränser. Genom det främjande arbete som beskrivs ovan arbetar vi för att ge barnen förutsättningar att utveckla respekt för sin egen och andras kroppsliga integritet, vilket bedöms minska risken för sexuella trakasserier både nu och längre fram i livet.

3.4 Diskrimineringsgrunderna och trakasserier

Risker och hinder för diskriminering och trakasserier	Analys av de orsaker till de risker och hinder som upptäcks

Kön Möjlig risk för diskriminering finns om vi inte kontinuerligt reflekterar över våra normer, förhållningssätt och bemötande kopplat till kön. Omedvetna föreställningar och förväntningar kan påverka barns möjligheter till delaktighet, inflytande och likvärdigt bemötande.	Forskning visar att det krävs en hög grad av medvetenhet hos pedagoger för att ge alla barn, oavsett kön, lika stort utrymme och inflytande i utbildningen. Trots en ökad medvetenhet finns det risk att normer och omedvetna förväntningar påverkar bemötande, kommunikation och barns möjligheter till delaktighet. Analysen visar att det i utbildningens olika delar kan finnas situationer där vi behöver agera med större medvetenhet, exempelvis gällande hur vi benämner barnen och hur talutrymme fördelas. För att minska riskerna behöver vi kontinuerligt reflektera över vårt förhållningssätt, uppmärksamma varandra på både utmaningar och goda exempel samt bedriva ett aktivt främjande arbete. Analysen visar även att arbetet med att granska litteratur och pedagogiskt material har bidragit till en ökad medvetenhet. Genom att använda litteratur med stereotypa framställningar som utgångspunkt för samtal och reflektion kan vi synliggöra normer och erbjuda barnen fler perspektiv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck Möjlig risk för diskriminering kan finnas om vi inte aktivt arbetar för att utmana och motverka samhällets könsstereotypa normer. Det finns även en risk om vi inte är tillräckligt uppmärksamma på barns olika identitetsuttryck samt på kommentarer eller förhållningssätt från barn, pedagoger eller vårdnadshavare som kan begränsa eller påverka dessa uttryck.	Barn kan uttrycka sin identitet på olika sätt och vissa barn kan uppleva att omgivningens förväntningar kopplade till kön inte överensstämmer med deras egen upplevelse eller sina uttryck. Genom det främjande arbete som beskrivs ovan strävar vi efter att ge alla barn förutsättningar att uttrycka sin identitet och sina intressen utan att begränsas av normer eller förväntningar. De risker som identifierats kan öka om pedagoger inte är tillräckligt uppmärksamma, närvarande och lyhörda i barnens samspel. Risken kan också öka om utbildningen inte organiseras så att barnen ges möjlighet att vistas i mindre sammanhang där alla får komma till tals och bli sedda. Analysen visar även att pedagogers kunskap om barns vardag, populärkultur och förebilder är betydelsefull för att kunna förstå och bemöta barns identitetsuttryck. Bristande kunskap inom dessa områden kan medföra att viktiga perspektiv förbises. Vi ser också en risk om barnen inte möter litteratur, bilder, lekmaterial och andra pedagogiska resurser som synliggör en mångfald av identiteter och livssituationer. Avsaknad av sådan representation kan minska barns möjligheter till igenkänning och vidga förståelsen för olika sätt att vara. En ytterligare risk är om pedagoger inte uppmärksammar, bemöter och tar ansvar för kommentarer, attityder eller värderingar som kan begränsa eller ifrågasätta barns identitetsuttryck.

Etnisk tillhörighet Tidigare års arbete inom etnisk tillhörighet har bidragit till en större medvetenhet och engagemang hos oss pedagoger, vilket innebär att riskerna att diskrimineras minskats. En risk vi fortfarande kan se är att vi har få etniska tillhörigheter på vår förskola. Därmed minskar de ”naturliga mötena”. Möjlig risk till diskriminering kan finnas om utbildningen inte aktivt synliggör och bekräftar olika etniska tillhörigheter och kulturella erfarenheter. En risk som vi identifierat är att det finns få etniska tillhörigheter representerade på förskolan, vilket kan innebära färre naturliga möten med olika språk, kulturer och erfarenheter i utbildningen.	Vi strävar efter att uppmärksamma och visa nyfikenhet för barns olika etniska tillhörigheter, språk och kulturella erfarenheter. Under de senaste åren har vi genom samtal med barn och vårdnadshavare utvecklat en ökad medvetenhet om de etniska tillhörigheter som finns representerade på förskolan. Vi har också utvecklat en större lyhördhet och ett ökat engagemang kring barns olika språk, länder och kulturer. Genom att både fånga upp spontana situationer och bedriva planerad undervisning med tydlig koppling till läroplanens mål arbetar vi för att synliggöra och värdesätta mångfald. Detta arbete bedömer vi har minskat riskerna för diskriminering kopplad till etnisk tillhörighet. En kvarstående risk är att få etniska tillhörigheter finns representerade på förskolan. Detta kan innebära färre naturliga möten mellan människor med olika erfarenheter, språk och kulturella perspektiv. Risken är att barns, pedagogers och vårdnadshavares möjligheter att utveckla förståelse för olika livsvillkor, värderingar och erfarenheter begränsas om inte utbildningen aktivt bidrar med dessa perspektiv. I detta arbete ser vi att litteratur har en viktig betydelse. Genom litteratur, bilder och annat pedagogiskt material kan barnen få möta människor, språk, kulturer och levnadssätt som inte finns representerade i den egna barngruppen. Samtidigt ser vi en utmaning i att hitta ett brett utbud av litteratur som på ett nyanserat sätt speglar det mångkulturella samhället, vilket kan innebära ett hinder i det fortsatta arbetet.

Religion eller annan trosuppfattning Möjlig risk för diskriminering kan finnas om utbildningen inte aktivt synliggör och uppmärksammar olika religioner, trosuppfattningar och kulturer. Eftersom få religioner och kulturer finns representerade på förskolan kan de naturliga mötena med olika perspektiv och erfarenheter bli färre.	Eftersom få religioner och kulturer finns representerade på förskolan kan de naturliga mötena med olika trosuppfattningar, traditioner och kulturella erfarenheter bli färre. Detta kan begränsa barns, vårdnadshavares och pedagogers möjligheter att utveckla förståelse för människors olika levnadssätt, värderingar och livsåskådningar. Utifrån detta ser vi en möjlig risk att pedagogernas kunskap om olika religioner, trosuppfattningar och kulturer inte utvecklas i samma utsträckning som om fler perspektiv fanns representerade i den dagliga utbildningen. Det kan i sin tur påverka hur och i vilken omfattning olika religioner och kulturer synliggörs och uppmärksammas i utbildningen. För att motverka denna risk behöver utbildningen aktivt erbjuda barnen möten med olika religioner, traditioner och kulturer genom litteratur, samtal, undervisning, lärmiljöer och pedagogiskt material. På så sätt kan barnen ges möjlighet att utveckla förståelse och respekt för människors olikheter även när dessa inte finns representerade i barngruppen.

Funktionsnedsättning Möjlig risk för diskriminering finns om det finns praktiska eller lokalmässiga hinder som begränsar barns möjligheter att delta i utbildningen på lika villkor.	Vi strävar efter att fördjupa vår kunskap om de funktionsnedsättningar som finns representerade på förskolan och bedömer därför att risken för diskriminering på grund av bristande kunskap är låg. Genom nära samarbete med vårdnadshavare, specialpedagog och andra relevanta professioner får vi stöd i att skapa förutsättningar för varje barns delaktighet och utveckling i utbildningen. Vi ser dock att den fysiska miljön kan utgöra ett hinder och därmed en risk för diskriminering. Våra lokaler är inte fullt ut utformade för att möta alla typer av funktionsnedsättningar, vilket kan påverka tillgängligheten. I nuläget bedömer vi att risken är låg eftersom det för närvarande inte finns några kända behov där den fysiska miljön begränsar ett barns möjligheter att delta i utbildningen på lika villkor. Om förutsättningarna förändras behöver utbildningens miljöer och anpassningar ses över för att säkerställa tillgänglighet och delaktighet för alla barn.
Sexuell läggning Möjlig risk för diskriminering finns om olika familjekonstellationer eller människors sexuella läggning inte synliggörs och bemöts med respekt i utbildningen. Risk kan också uppstå om barn, vårdnadshavare eller pedagoger uttrycker kommentarer eller åsikter som bidrar till exkludering eller stereotypa föreställningar.	Vi behöver ha kunskap om och vara medvetna om de olika familjekonstellationer som finns representerade på förskolan för att säkerställa att alla barn och familjer bemöts med respekt och inkluderas i utbildningen. Om olika familjekonstellationer inte synliggörs finns en risk att barn diskrimineras utifrån sin egen eller familjemedlemmars sexuella läggning. Risken för diskriminerande kommentarer eller exkluderande normer kan öka om vi pedagoger inte är tillräckligt uppmärksamma, närvarande och lyhörda i barnens samspel och i de samtal som förs i utbildningen. Det är därför viktigt att vi aktivt uppmärksammar och bemöter uttalanden eller handlingar som kan bidra till stereotypa föreställningar eller exkludering.

	Vi ser även en risk om barnen ges begränsade möjligheter att möta litteratur, bilder och annat pedagogiskt material som synliggör olika familjekonstellationer. Om barnen främst möter stereotypa beskrivningar av familjer kan detta begränsa deras förståelse för människors olika livsvillkor och familjebildningar samt minska möjligheterna till igenkänning för vissa barn och familjer.
Ålder Inför läsåret uppmärksammade vi genom observationer av barnens spontana lek på gården att många barn främst sökte sig till kompisar från den egna avdelningen eller den egna åldersgruppen. Samtidigt hade flera nya barn i olika åldrar börjat på Hasselbacken från andra förskolor. Vi såg därför ett behov av att stärka känslan av gemenskap i huset och skapa förutsättningar för att barnen skulle känna tillhörighet till hela Hasselbacken, inte enbart till den egna avdelningen eller åldersgruppen. Möjlig risk för diskriminering finns om barn begränsas eller bemöts olika utifrån sin ålder. Det finns även en risk om vi inte är tillräckligt närvarande i barnens samspel och kommunikation för att uppmärksamma och agera när barn uttrycker sig nedlåtande om eller exkluderar yngre eller äldre barn.	Vår organisation och vårt arbetssätt utgår från att barnen ska mötas över åldersgränserna, vilket skapar möjligheter till kommunikation, samspel och lärande mellan barn i olika åldrar. Samtidigt ser vi att barnens relationer ofta stannar inom den egna avdelningen och att möten över åldrarna mellan avdelningarna inte sker lika naturligt. Analysen visar att årets arbete med planerade aktiviteter över åldersgränserna har bidragit till att stärka känslan av gemenskap på Hasselbacken. Barnen har fått fler möjligheter att lära känna varandra, vilket bedöms ha minskat risken för exkludering och diskriminering kopplad till ålder.

	Vi ser samtidigt att riskerna kan öka om vi pedagoger inte är tillräckligt uppmärksamma och närvarande i barnens samspel. Då finns en risk att föreställningar om vad yngre respektive äldre barn kan eller bör göra påverkar relationer, delaktighet och bemötande. Därför behöver vi fortsatt skapa förutsättningar för positiva möten mellan barn i olika åldrar samt uppmärksamma och agera i situationer där barn uttrycker sig nedlåtande eller exkluderande på grund av ålder.

3.5 Planerade åtgärder för läsåret

Åtgärderna är överförda och tidsplanerade i enhetens kvalitetsverktyg för att fortlöpande genomföras. För definition av begreppen främjande och förebyggande, se bilaga 1.

Planerade främjande åtgärder på förskolan Hasselbacken	När påbörjas/genomförs åtgärden?	Hur?	Ansvarig
Fortsätta med det främjande arbete vi redan gör, se 2.3.	Fortlöpande med avstämning i november och februari. Utvärderas i maj -27	Diskussion och reflektion i lilla arbetslaget. Dokumenteras i Unikum.	Alla pedagoger

Planerade förebyggande åtgärder på förskolan Hasselbacken	När påbörjas/genomförs åtgärden?	Hur?	Ansvarig
Under föregående läsår arbetade vi aktivt för att skapa fler möten mellan barn från olika avdelningar genom gemensamma rörelseaktiviteter. Utvärderingen visar att aktiviteterna bidrog till ökad gemenskap, trygghet och rörelseglädje samt skapade fler möjligheter för barnen att mötas över avdelnings- och åldersgränser. Vi ser samtidigt att det finns behov av att fortsätta utveckla arbetet. Vid flera av aktiviteterna deltog barnen fortfarande avdelningsvis, vilket innebar att möjligheterna till samspel och relationsskapande mellan barn från olika avdelningar inte alltid togs tillvara fullt ut. För att ytterligare stärka känslan av ett "vi" på Hasselbacken behöver vi fortsätta skapa tillfällen där barnen möts i blandade gruppkonstellationer och får samarbeta, kommunicera och lära känna varandra. Vi ser också ett behov av att skapa fler naturliga möten mellan barnen i den spontana leken på gården. Genom närvarande pedagoger som aktivt fördelar sig över gårdens olika miljöer och medvetet stödjer barnens relationer kan vi skapa bättre förutsättningar för lek och samspel över avdelnings- och åldersgränser. Vi behöver även fortsätta reflektera över hur våra två gårdar används, så att barnens möjligheter till möten och gemenskap inte begränsas i onödan. Arbetet knyter an till förskolans arbetsmiljömål att utveckla vårt sätt att kommunicera och hantera olikheter för att stärka trygghet, respekt, glädje och inkludering. Genom att ge barnen	Under hösten med avstämning i november och februari. Utvärderas i maj -27	- En gång per månad ansvarar en avdelning för att planera och genomföra en aktivitet eller lek på gården i syfte att skapa möten och stärka relationerna mellan barn från olika avdelningar och åldersgrupper. Vid dessa planerade aktiviteter strävar vi efter att i större utsträckning skapa blandade grupper över avdelningsgränserna för att ge barnen fler möjligheter att utveckla relationer, samarbete och gemenskap med nya kompisar. Pedagogerna har ett medvetet förhållningssätt där vi aktivt fördelar oss över gårdens olika miljöer för att stödja barnens relationsskapande, lek och samspel över avdelnings- och åldersgränser. - Vi har en medvetenhet kring hur våra två gårdar används för att säkerställa att barnens möjligheter till spontana möten, lek och gemenskap inte begränsas. - Vi arbetar utifrån förskolans arbetsmiljömål och handlingsplan genom att vara goda förebilder i vårt sätt att kommunicera, bemöta varandra och hantera olikheter. På så	Alla pedagoger.

möjlighet att samspela med fler kompisar, oavsett avdelning, ålder eller kön, vill vi fortsätta främja delaktighet, respekt för olikheter och en känsla av tillhörighet i hela förskolans gemenskap.		sätt bidrar vi till att stärka trygghet, respekt, glädje, delaktighet och inkludering i utbildningen.	

4. Delaktighet och förankring av planen (samverkansskyldighet)

4.1 Barns/elevers delaktighet

I framtagandet av planen har använt oss av barnens åsikter och tankar genom att:

- Utifrån mognad prata med barnen om innehållet i planen.
- Använda tex. bilder och böcker för att starta barnens reflektioner när det gäller diskriminering och kränkande behandling.
- Prata med barnen om hur vi ska vara mot varandra för att alla ska må bra och känna sig trygga, koppla till konkret material vi arbetat med.

4.2 Medarbetares delaktighet

- Rektor ansvarar för att all personal på förskolan, inklusive kök och städ, får vara delaktiga i planen.
- Rektor ansvarar för att planen följs upp som en punkt på APT.
- Rektor informerar nyanställda och vikarier om planen.

4.3 Vårdnadshavarens möjlighet till delaktighet

I nedan beskrivna forum ska planen lyftas:

- Introduktionsssamtal, föräldramöte och utvecklingssamtal. Alla pedagoger ansvarar.
- Hemsida.
- Unikum.
- Hall/Informationstavla.

5. Rutin/åtgärder vid händelse av konflikt, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling

5.1 Rutin vid konflikt mellan barn/elever

Upptäckt/information av/om konflikt

Steg	Åtgärd	Ansvarig
1.	Ingrip om behövligt.	All personal
2.	Meddela barnens/elevers mentorer.	Den personal som ingripit eller eventuellt fått information om konflikt
3.	Samtal med berörda barn/elever	Mentor/pedagog
4.	Bestäm tid för uppföljning (ca en vecka senare).	Mentor/pedagog
5.	Dokumentera händelsen	Mentor/pedagog
6.	Kontakta vårdnadshavare till berörda barn/elever. Berätta om händelsen och hur förskolan/skolan/fritidshemmet hanterat det samt dokumentera samtalet.	Mentor/pedagog

5.2 Rutin när barn/elev kränker/trakasserar/sexuellt trakasserar annan/annat barn/elev

Upptäckt/information om kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier

Steg	Åtgärd	Ansvarig

1.	Anmäl kränkning/trakasserier/sexuella trakasserier till rektor via länk på Navet ”Anmäl kränkning barn och elev”	All personal
2.	Informerar berörda barns/elevers pedagoger/mentorer.	All personal
3.	Informera berörda barns/elevers vårdnadshavare om att en anmälan gjorts och att förskolan/skolan kommer att utreda kränkningen/trakasserierna/sexuella trakasserierna	Pedagog/mentor
4.	Utredning påbörjas	Rektor
5.	Barnen/Eleverna hålls under uppsikt under utredningstiden.	Pedagog/mentor/arbetslag
6.	Samtal med berörda barn/elever om kränkningen/trakasserierna/sexuella trakasserierna (utifrån mognad)	Pedagog/mentor
7.	Åtgärder/insatser sätts in vid behov när utredning är klar.	Rektor
8.	Samtal med berörda barn/elevers vårdnadshavare om utredningen och om åtgärder/insatser.	Rektor
9.	Uppföljning av åtgärder/insatser.	Rektor
10.	Om kränkning/trakasserierna/sexuella trakasserierna upphör avslutas ärendet.	Rektor
11.	Om kränkningen/trakasserierna/sexuella trakasserierna inte upphör intensifieras åtgärder/insatser och eventuell tas hjälp av andra professioner eller externa myndigheter.	Rektor

5.3 Rutin när personal kränker/diskriminerar/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev

Upptäckt/information av/om kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier

Steg	Åtgärd	Ansvarig
1.	Barn/elev/personal meddelar rektor eller annan personal att elev blir kränkt, diskriminerad, trakasserad eller sexuellt trakasserad.	All personal
2.	Informera berörd vårdnadshavare om kränkningen/diskrimineringen/trakasserierna /sexuella trakasserierna och dokumentera samtalet.	Rektor
3.	Utredning påbörjas	Rektor
4.	Samtal med berört barn (utifrån mognad)/elev och personal om kränkningen/diskrimineringen/trakasserierna /sexuella trakasserierna	Rektor
5.	Fackliga företrädare och skyddsombud informeras.	Rektor
6.	Åtgärder/insatser sätts in vid behov när utredningen är klar.	Rektor
7.	Uppföljning av åtgärder/insatser	Rektor
8.	Om kränkning, diskriminering/trakasserierna/sexuella trakasserierna upphör avslutas ärendet.	Rektor
9.	Om kränkning, diskriminering/trakasserierna/sexuella trakasserierna inte upphör kontaktas respektive avdelningschef.	Rektor

5.4 Rutin för hur vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling

Upptäckt/information av/om diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.

Scenario	Åtgärd

A. Elev utsätter annan elev för trakasserier/sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera mentor
B. Personal utsätter barn/elev för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera rektor
C. Verksamheten[1] utsätter barn/elev för diskriminering.	Informera rektor
D. Rektor utsätter barn/elev för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera avdelningschef.

5.5 När rektor kränker/diskriminera/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev

Informera avdelningschef.

5.6 När verksamheten[2] diskriminerar barn/elev

Informera avdelningschef.

För information kan även elev och vårdnadshavare vända sig till Barn- och elevombudsmannen www.skolinpektionen.se/BEO vid åsikter om utbildningen.

6. Referenser

- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Diskrimineringsombudsmannens handledning – Lika rättigheter i förskolan
- Diskrimineringsombudsmannens handledning – Lika rättigheter i skolan
- FN:s barnkonvention
- Skollagen (2010:800)
- Skolverkets allmänna råd – Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling
- Socialtjänstlagen (2001:453)

[1,2] Med **verksamheten** menas skolans miljö, byggnader, lokaler, utegård, utformning och möblering, m.m. och syftar på bristande tillgänglighet.
[2,2] Med **verksamheten** menas skolans miljö, byggnader, lokaler, utegård, utformning och möblering, m.m. och syftar på bristande tillgänglighet.

7. Bilagor

7.1 Definitioner

Bristande tillgänglighet
När en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäliga utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till:
- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna
- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde
- andra omständigheter av betydelse

Diskriminering
Diskriminering är när förskolan/skolan behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridandet identitet/uttryck eller ålder. Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. Diskrimineringen kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering
Med direkt diskriminering menas att ett barn/elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna.

Främjande
Främjande arbete handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. Arbetet utgår ifrån skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Detta värdegrundsarbete syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att utveckla en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Förebyggande
Det förebyggande arbetet syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i verksamheten. Riskerna kan kartläggas på olika sätt. Förebyggande åtgärder ska motiveras av vad som kommer fram i en kartläggning..

Indirekt diskriminering
Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan det indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Kränkande behandling
Kränkande behandling är uppträdande som kränker ett barn/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund för trakasseri. Det kan till exempel handla om att ett barn/elev blir retad för sitt utseende. Ett barn/elev kan bli utsatt för kränkande behandling av personal som av andra barn/elever.

Kränkande behandling kan vara:
- fysiska (slag, knuffar)
- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykosociala (utfrysning, grimaser, ignorering, nonchalering)
- texter och bilder (teckningar, lappar, sms, mms, foton, meddelanden på sociala medier)

Repressalier
Personal får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av elev eller vårdnadshavare har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Trakasserier och sexuella trakasserier
Trakasserier är uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet/uttryck eller ålder. Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar med koppling till diskrimineringsgrunderna.

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Förutom kommentarer och ord kan det vara av någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar och anspelningar.

Trakasserier och sexuella trakasserier är ett beteende som är oönskat. Det är den som är utsatt för trakasserier som avgör vad som är oönskat eller kränkande. Enligt lagen måste den som trakasserar förstå hur agerandet upplevs för att det ska bli fråga om trakasserier eller sexuella trakasserier. Det är därför viktigt att den som är trakasserad klargör för den som trakasserar att beteendet är obehagligt och ovälkommet. I vissa situationer kan kränkningen vara så tydlig att inga påpekande krävs från den som känner sig trakasserad.

Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad. Ett barn/elev kan bli utsatt för trakasserier av personal som av andra barn/elever.

7.2 Lagstiftning och styrdokument

Skolväsendet vilar på demokratins grund
Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att eleverna ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.
Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för miljön.

Arbetsmiljölagen (AML)
AML, gäller även för barn/elever. Lagens ändamål är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö. Enligt AML ansvarar förskolechef/rektor för att det finns förutsättningar för att skapa en god arbetsmiljö som lever upp till bestämmelserna i AML.

Brottsbalken
Enligt brottsbalken är handlingar som kan betecknas som misshandel, ofredande och olaga tvång straffbara. Förskolechef/rektor ska handlägga ärendet enligt riktlinjer mot hot om våld.

FN:s barnkonvention
Barnkonventionen har sitt ursprung i principen om den inneboende värdigheten hos alla människor och deras obestridliga rättigheter. Barnkonventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet.

Artiklar inom området; artikel 2, 12, 19, 28 samt 36.

Förbud mot diskriminering och kränkande behandling
Diskrimineringslagen ska motverka diskriminering på grund av:
- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling. (Skollagen 6 kap. 9 §)

Socialtjänstlagen
Enligt 14 kap 1 §, är både skolmyndigheten och alla anställda inom förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och skola skyldiga att ”genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd”.

Värdegrunden
Uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Skolan ska främja förståelsen för andra människor och förmågan till inlevelse. Ingen ska utsättas för kränkande behandling. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (Skollagen 5 kap. 3 §)

7.3 Anmälningsskyldighet

Vid trakasserier och kränkande behandling
Det är viktigt att all personal i verksamheten tar alla signaler om trakasserier och kränkande behandling på allvar och agerar snabbt. Kränkningar upphör inte automatiskt utan brukar i stället öka om de inte aktivt motverkas.

All personal har anmälningsskyldighet att anmäla alla händelser där ett barn/elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling

Till socialtjänsten
Anmälningsskyldiga är all personal inom verksamheten och den omfattar sådant pedagoger och annan personal får kännedom om i sin yrkesutövning och som föranleder oro över ett barns/elevs situation.

Anmälningsskyldigheten regleras i kap. 14, 1 § socialtjänstlagen och det finns en hänvisning till denna bestämmelse i skollagen kap 29, 13 §.

Syftet med anmälningsskyldigheten är att socialtjänsten på ett så tidigt stadium som möjligt ska få kännedom om barn och ungdomar som behöver hjälp. Skyldigheten omfattar barn under 18 år och avser missförhållanden som antingen är kopplade till barnets/elevens hemmiljö eller dess eget beteende. Det kan handla om misstanke om övergrepp, vanvård eller brister i omsorgen i hemmet eller att barnet/eleven uppvisar ett riskbeteende.

Du hittar anmälningsblanketten till socialtjänsten på kommunens medarbetarportal Navet under Service och i arbetet/Arbetsrutiner och checklistor/Sektor utbildning/Elevhälsa.